

Begravningsclearing

*Betänkande av
Utredningen om begravningsclearing*

Stockholm 2015

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2015:26

Sammanfattning

Uppdraget

Utredningen har sett över systemet med reglering av kostnader vid gravsättning av avlidna som inte har varit folkbokförda inom en huvudmans förvaltningsområde, s.k. begravningsclearing. Syftet har varit att förenkla systemet med begravningsclearing.

I uppdraget har ingått att analysera vilka konsekvenser införandet av en enhetlig begravningsavgiftssats får för systemet med begravningsclearing och behovet av en förändrad reglering av kostnadsansvaret vid gravsättning. Uppdraget har även rymt att analysera behovet av en förändrad reglering av kostnadsansvaret vid gravsättning för innehavare av enskilda begravningsplatser eller dem som, utan att vara huvudman, innehar och förvaltar en allmän begravningsplats.

Begravningsclearing

Nuvarande ordning

Många människor önskar inte bli begravda på den plats där de är folkbokförda, utan på en annan plats som de känner större samhörighet med. Gravsättning kan i sådana fall komma att ske på en annan ort än den avlidnes hemort.

Ett system med en obligatorisk och rikstäckande clearing trädde i kraft den 1 januari 2000. Systemet hanterar de fall när gravsättning sker på en annan ort än på den avlidnes hemort och innebär att den huvudman som utför gravsättningen har rätt till ersättning för detta och vissa andra tjänster av huvudmannen på den avlidnes hemort. Denna reglering av kostnader mellan huvudmännen kallas begravningsclearing.

Rätt till ersättning genom clearingsystemet har även en enskild begravningsplatsinnehavare eller den som innehar en allmän begravningsplats utan att vara huvudman om en sådan innehavare tillhandahållit gravsättning.

Ersättningen mellan huvudmännen regleras i en gemensam taxa för begravningsclearing som varje år fastställs av Kammarkollegiet. Taxan är tvingande för huvudmännen.

Enhetlig begravningsavgiftssats

Från den 1 januari 2016 ska folkbokföring inte längre ske i en församling inom Svenska kyrkan utan i en kommun. Eftersom kopplingen mellan församling och person därigenom försvinner införs samtidigt en enhetlig begravningsavgiftssats för den begravningsverksamhet som bedrivs av huvudmännen inom Svenska kyrkan. Avgiftssatsen ska beräknas genom att kostnaderna för begravningsverksamheten divideras med beskattningsunderlaget. I stället för att detta som i dag görs för varje församling kommer Kammarkollegiet att få i uppgift att med beaktande av samtliga huvudmäns kostnader fastställa en enhetlig avgiftssats.

Frågan om även de två kommunala huvudmännen, Stockholms och Tranås kommuner, ska inlemmas i systemet med en enhetlig begravningsavgiftssats – som föreslagits i betänkandet Begravning – återvinning, nya begravningsmetoder och enhetlig begravningsavgiftssats (SOU 2013:82) – bereds i Regeringskansliet.

Förslag

Begravningsclearingen syftar till att underlätta ekonomiskt för den huvudman som utför gravsättning och vissa andra tjänster för avlidna från andra förvaltningsområden än sitt eget.

Ett system med en enhetlig begravningsavgiftssats ger utrymme för en annan ordning. En enhetlig avgiftssats bestäms med beaktande av såväl samtliga huvudmäns kostnader som deras samlade beskattningsunderlag. Den huvudman som har kostnader för tjänster enligt 9 kap. 6 § begravningslagen (1990:1144) får ta upp dessa i sin egen kostnadsredovisning, oavsett om tjänsterna utförts för en person avliden inom det egna förvaltningsområdet eller inte. Denna

kostnadsredovisning ligger till grund för den enhetliga begravningsavgiftssatsens beräkning. Detta medför att en fördelning mellan huvudmännen kommer att ske inom ramen för den enhetliga begravningsavgiftssatsens bestämmande.

Utredningen föreslår mot denna bakgrund att den reglering av kostnader som sker mellan huvudmännen inom Svenska kyrkan, begravningsclearing, avskaffas.

När det gäller Stockholms och Tranås kommuner bör clearingsystemet avskaffas av samma skäl om de inlemmas i systemet med en enhetlig begravningsavgiftssats.

Utredningen föreslår att clearingsystemet avskaffas i sin helhet även om Stockholms och Tranås kommuner inte inlemmas i systemet med en enhetlig begravningsavgiftssats.

Det främsta skälet är att clearingsystemet kommer att få en begränsad betydelse eftersom Stockholms och Tranås kommuner inte längre kommer att behöva ersätta huvudmän inom Svenska kyrkan för de tjänster dessa utför avseende avlidna som var folkbokförda i Stockholms eller Tranås kommuner. Stockholms kommun har i dag fler enskilda som gravsätts av en annan huvudman än de själva gravsätter från en annan huvudman. För Tranås kommun varierar resultatet av clearingen något mellan åren men det handlar om små över- eller underskott. Sammantaget anser utredningen att det inte är motiverat att behålla clearingsystemet enbart för Stockholms och Tranås kommuner.

De som innehar en begravningsplats utan att vara huvudman

Om clearingsystemet avskaffas förlorar de enskilda begravningsplatsinnehavarna och de församlingar som innehar en allmän begravningsplats utan att vara huvudman sin rätt till ersättning. Detta är inte önskvärt. Utredningen föreslår därför en ny ersättningsmodell för dessa innehavare.

En ny ersättningsmodell

Utredningen föreslår att den huvudman inom vars förvaltningsområde den avlidne var folkbokförd ska ersätta en enskild begravningsplatsinnehavare eller den församling, som utan att vara huvudman, tillhandahåller gravsättning på gravplats eller motsvarande.

Ersättning ska liksom i dag betalas för varje ny gravsättning. Ersättning ska betalas med ett belopp när gravsättning sker på en bestämd gravplats och ett annat belopp när gravsättning sker utan bestämd gravplats.

De två ersättningsbeloppen ska beräknas enligt följande. Den samlade kostnaden för begravningsverksamheten på årsbasis med avdrag på 10 procent reduceras med kostnaderna för krematorieverksamheten varefter beloppet divideras med antalet gravplatser hos huvudmännen som är eller har varit upplåtna med gravrätt. Beräkningen ger ett genomsnittsbelopp.

Ersättningsbeloppet för gravsättning på en bestämd gravplats ska fastställas till genomsnittsbeloppet multiplicerat med 25. När gravsättning sker i en redan upplåten grav ska ersättningsbeloppet fastställas till genomsnittsbeloppet multiplicerat med det antal år som upplåtelseiden behöver förlängas för att uppgå till 25 år även för den senare gravsättningen. 25 år är den tid som en gravplats eller motsvarande ska tillhandahållas dödsboet utan kostnad enligt 9 kap. 6 § begravningslagen. När gravsättning sker utan bestämd gravplats ska ersättningsbeloppet fastställas till genomsnittsbeloppet.

Utredningen föreslår att Kammarkollegiet ska beräkna och fastställa ersättningsbeloppen. Utredningen bedömer det tillräckligt att ersättningsbeloppen omprövas vart femte år.